

Lokale stemintentie bij landelijke verkiezingen

Resultaten Exitpoll 29 oktober 2025

gemeente
Haarlemmermeer

Colofon

Tekst, vormgeving en drukwerk

Gemeente Haarlemmermeer

Postbus 250

2130 AG Hoofddorp

Telefoon 0900 1852

E-mail info@haarlemmermeer.nl

Internet www.haarlemmermeer.nl

Fotografie

gemeente Haarlemmermeer - B. Vastenhout

januari 2026

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding.....	4
1.2	Methode en representativiteit	4
2.	Resultaten	6
2.1	Velen wisten niet van gemeenteraadsverkiezingen, maar zijn wel van plan om te gaan stemmen.....	6
2.2	Ouderen doen meer mee aan verkiezingen en onderzoek, jongvolwassenen twijfelen vaker.....	6
2.3	Gebrek aan kennis (en desinteresse) reden om (misschien) niet te gaan stemmen.....	7
2.4	Vervolgonderzoek.....	7
2.5	Conclusie exitpoll.....	7
3.	Bijlage met aanbevelingen opkomstbevordering uit onderzoek 2022.....	8

1. Inleiding

Op 29 oktober wist de helft van de door ons ondervraagde Tweede Kamerstemmers in Haarlemmermeer niet dat er gemeenteraadsverkiezingen aankomen. Veruit de meeste van hen zijn wel van plan om te gaan stemmen, en een groot deel van hen weet ook al op wie. Tweede Kamerkiezers die niet zeker weten of ze bij de gemeenteraadsverkiezingen ook gaan stemmen, geven meestal een gebrek aan kennis als reden. Onze respondenten onder de 35 jaar zijn minder zeker of zij gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen. De bevindingen uit dit onderzoek kunnen niet worden vertaald naar de stemintentie van alle Haarlemmermeesters, maar zijn wel in lijn met de resultaten uit eerder onderzoek.

1.1 Aanleiding

In Haarlemmermeer is de opkomst bij de Tweede Kamerverkiezingen vergelijkbaar met de landelijke opkomst: namelijk allebei 78% bij de verkiezingen van 29 oktober 2025 (net als in 2023). De opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen ligt echter structureel lager in onze gemeente dan in de rest van Nederland: 47% lokaal ten opzichte van 51% landelijk bij de verkiezingen van 16 maart 2022 (bron: verkiezingsuitslagen.nl/verkiezingen). In Haarlemmermeer doen we al 15 jaar onderzoek naar deze verschillen. In de literatuur wordt dit het ‘tweede-orde effect’ genoemd: de opkomst is het hoogst bij verkiezingen voor het orgaan dat kiezers als het belangrijkste beschouwen, en lager bij alle andere verkiezingen die als ‘tweede-orde’ worden gezien. Blijkbaar speelt dit effect in Haarlemmermeer een grotere rol dan in de rest van Nederland.

Om de opkomst bij de komende gemeenteraadsverkiezingen in 2026 te stimuleren, neemt de gemeente Haarlemmermeer (op nadrukkelijk en uitsluitend politiek neutrale wijze) opkomstbevorderende maatregelen. Dit onderzoek maakt deel uit van deze maatregelen en heeft als doel de bewustwording rond de gemeenteraadsverkiezingen te vergroten in het kader van het ‘tweede-orde’-effect. De Tweede Kamerverkiezingen van 2025 boden een uitgelezen kans om in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2026 onderzoek te doen onder kiezers bij de Tweede Kamerverkiezingen. Daarvoor hebben wij op 29 oktober 2025 een zogeheten exitpoll gehouden. Niet om te achterhalen wat iemand gestemd had, maar om te vragen of zij wisten dat er in 2026 gemeenteraadsverkiezingen zouden zijn, en of zij daarbij ook zouden gaan stemmen. Dit onderzoek geeft ons een beeld van de mate waarin de gemeenteraadsverkiezingen op dat moment al leefde en waarom sommige Haarlemmermeesters ervoor kiezen daarbij niet te stemmen.

1.2 Methode en representativiteit

Het onderzoek is uitgevoerd bij zeven stembureaus. Deze stembureaus zijn geselecteerd op basis van drie criteria, die zijn afgeleid uit de resultaten van de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2023:

1. Het aantal stemmers moest voldoende hoog zijn geweest in 2023 om te verwachten dat er ook in 2025 genoeg stemmers op locatie te spreken zouden zijn.
2. De verkiezingsuitslag van het stembureau in 2023 moest zo min mogelijk afwijken van de Haarlemmermeerbrede verkiezingsuitslag in dat jaar. Op deze manier proberen we het opkomstbevorderende effect van dit onderzoek zo politiek neutraal mogelijk te houden.
3. Als laatste is gekeken naar de ruimtelijke spreiding van de stembureaus, om recht te doen aan de meerkernigheid en uitgestrektheid van onze gemeente.

Op basis van deze selectiecriteria en de uitslag van 22 november 2023 zijn de onderstaande stembureaus geselecteerd voor dit onderzoek. Uit de processen-verbaal van deze stembureaus blijkt dat bij de eerste telling op de avond van 29 oktober 2025 de onderstaande aantallen stemmers zijn toegelaten. Dit betekent dat er bijna 15.000 potentiële deelnemers waren voor dit onderzoek: iedereen die tijdens de Tweede Kamerverkiezingen van 2025 een van deze stembureaus heeft bezocht.

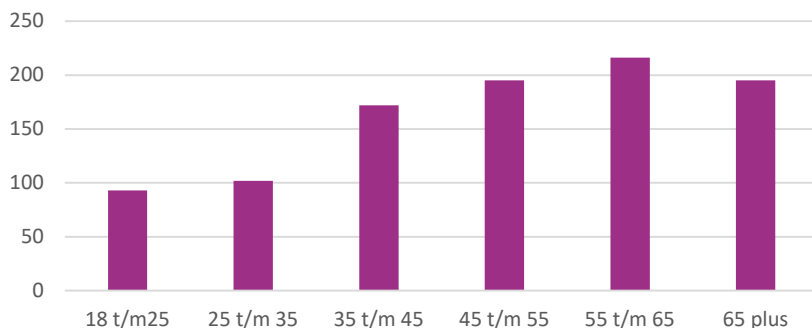
Totaal aantal toegelaten stemmers Tweede Kamerverkiezingen 2025 (eerste telling)

Wijkcentrum Linqenda, Oostmoor 52, Nieuw-Vennep*	1.860
De Estafette, Helsinkilaan 1, Nieuw-Vennep	1.819
Kerkcentrum De Lichtkring, Lunenburgdreef 70, Hoofddorp*	2.544
Wijkcentrum 't Kattégat, Skagerrak 328, Hoofddorp	1.477
Openbare Bibliotheek Floriande, Baron De Coubertinlaan 4, Hoofddorp*	2.649
Dorps huis Badhoevedorp, Snelliuslaan 35, Badhoevedorp*	3.133
Dorpscentrum Spaarndam, Ringweg 36, Spaarndam	1.402

*Locatie met twee stembureaus (beide hier opgeteld)

Bij elk van deze geselecteerde stembureaus stonden op de verkiezingsdag in de ochtend (07.30 — 10.30 uur) en in de avond (16.00 — 21.00 uur) twee herkenbare enquêteurs van een veldwerkbureau. Zij vroegen mensen die gestemd hadden of zij een enquête in wilden vullen; dat kon op papier en digitaal. De enquêteurs stonden buiten het stembureau en maakten duidelijk dat deelname geheel vrijblijvend was, om zo de stemgang niet te belemmeren. In totaal waren er 973 mensen bereid om de enquête in te vullen. Het merendeel van de respondenten was ten tijde van de afname ouder dan 35 jaar.

Leeftijdverdeling naar aantal respondenten:

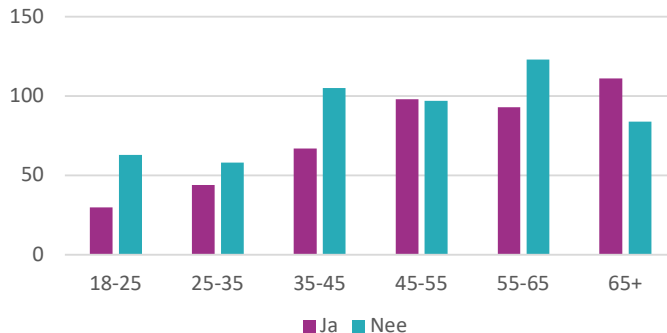
Het aantal van bijna 1.000 respondenten is best groot, toch kunnen de resultaten van dit onderzoek niet als representatief worden beschouwd voor deze groep stemmers. Alleen mensen die wilden meedoen aan de enquête hebben deze ook daadwerkelijk ingevuld. Deze 'selectiebias' vertekent de resultaten van deze exitpoll; de resultaten van dit onderzoek zijn dus niet representatief voor alle kiezers bij de betreffende stembureaus en al helemaal niet voor alle Tweede Kamerkiezers in Haarlemmermeer. De uitspraken in dit rapport hebben uitsluitend betrekking op de 973 mensen die op 29 oktober 2025 bij een van de zeven geselecteerde stembureaus bereid waren om de enquête in te vullen.

2. Resultaten

2.1 Velen wisten niet van gemeenteraadsverkiezingen, maar zijn wel van plan om te gaan stemmen

Van de 973 Tweede Kamerstemmers die wij hebben gesproken, wist op 29 oktober meer dan de helft (54%) niet dat er op 18 maart gemeenteraadsverkiezingen zijn. Toch is 80% van de mensen die wij hebben gesproken van plan om dan wel te gaan stemmen. Een groot deel van degene die niet wisten dat er gemeenteraadsverkiezingen aankomen, is dus wel van plan om te gaan stemmen. Nog geen 7% geeft expliciet aan niet te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Hierin wordt het vertekende beeld van onze resultaten zichtbaar: dit aandeel niet-stemmers (circa 7%) ligt ver onder de ongeveer 30% van de Tweede Kamerstemmers die bij eerdere gemeenteraadsverkiezingen niet naar de stembus ging. Ook is er een groep van 14% die nog niet weet, of niet wil zeggen, of zij in maart gaan stemmen. Zelfs als al deze respondenten uiteindelijk niet zouden stemmen, zou het aandeel niet-stemmers in onze groep bevestigden uitkomen op ongeveer 20%, wat nog altijd onder de werkelijke 30% ligt. Hieruit kunnen we concluderen dat vooral trouwe stemmers bereid waren om antwoord te geven op onze vragen. Van de respondenten die zeggen wel te gaan stemmen weet bijna 40% ook al op welke partij dat zal zijn.

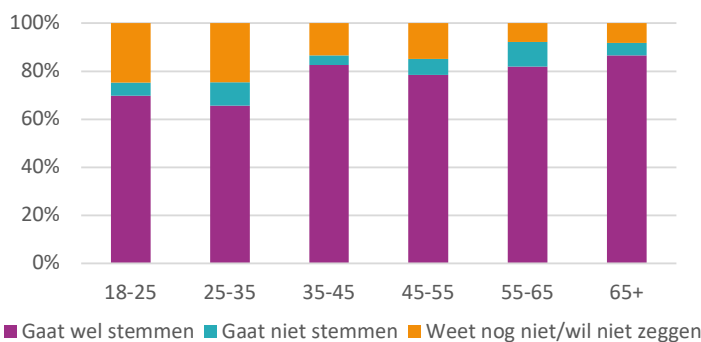
Aantal respondenten dat aangeeft te weten dat er gemeenteraadsverkiezingen zijn op 18 maart 2026 naar leeftijd

2.2 Ouderen doen meer mee aan verkiezingen en onderzoek, jongvolwassenen twijfelen vaker

Voorals oudere stemmers hebben aan de enquête deelgenomen, zij waren bovendien ook beter op de hoogte van de aankomende gemeenteraadsverkiezingen dan jongere stemmers. Hoewel de verschillen klein zijn, is een groter deel van de oudere leeftijdsgroepen van plan om te gaan stemmen. Onder de 35 jaar is dit aandeel kleiner, omdat een kwart van de respondenten aangeeft nog niet te weten of ze gaan stemmen of aangeeft dat niet te willen zeggen. Dat is kenmerkend voor respondenten in die leeftijdsgroep, ongeacht of zij wel of niet weten dat er gemeenteraadsverkiezingen aankomen. Onder de door ons bevestigde respondenten is verder geen duidelijk leeftijds patroon te herkennen.

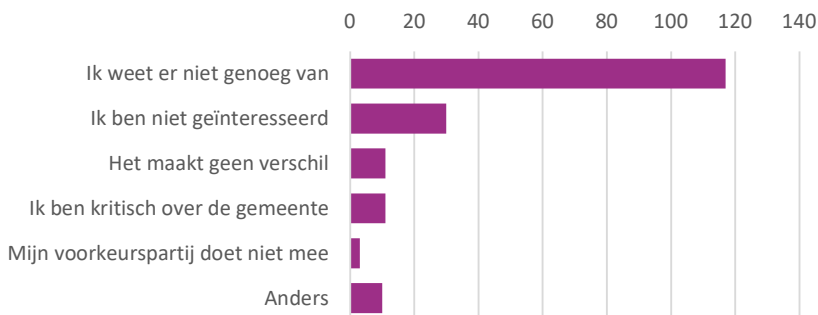
Percentage respondenten dat aangeeft wel of niet te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026 naar leeftijd

2.3 Gebrek aan kennis (en desinteresse) reden om (misschien) niet te gaan stemmen

Verreweg de belangrijkste reden om niet te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen is een gebrek aan kennis. *'Ik weet er niet genoeg van'* werd door bijna 60% van de respondenten als reden gegeven om in maart niet te gaan stemmen, of om aan te geven dat zij nog niet weten of zij dat gaan doen (of dit niet willen zeggen). Andere redenen die wij in eerder onderzoek vonden, werden veel minder vaak genoemd (gemeente Haarlemmermeer, 2022). Alleen *'Ik ben niet geïnteresseerd'* wordt ook wat vaker genoemd (15%). Daarnaast noemden enkele respondenten uiteenlopende andere redenen, zoals: *'De mensen zeggen mij niets'*, *'Heb het al druk genoeg'*, *'Partijen profileren zich niet genoeg'* of *'De gemeente is er niet echt voor de mensen'*.

Reden om niet te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen (of dit nog niet te weten of niet te willen zeggen), naar aantal respondenten

2.4 Vervolgonderzoek

Aan stemmers die niet van plan waren om ook bij de gemeenteraadsverkiezingen te gaan stemmen, is gevraagd of zij willen deelnemen aan een vervolgonderzoek. Van deze bijna 70 respondenten gaven in eerste instantie 13 deelnemers aan hiertoe bereid te zijn. Bij het organiseren van een groepsgesprek met deze 13 respondenten zijn uiteindelijk alle deelnemers afgefallen. Slechts twee personen reageerden op onze oproep: één gaf aan niet te willen meewerken en een ander kon om praktische redenen niet deelnemen. Hier toont zich weer hoe lastig het is om deze groep te bereiken als gemeente. Het gebrek aan urgentie om te stemmen bij gemeenteraadsverkiezingen kan wellicht wijzen op een meer algemene lage betrokkenheid bij de gemeente.

2.5 Conclusie exitpoll

In deze exitpollopzet bleek, net als eerdere onderzoeken, de groep 'tweede-orde'-stemmers moeilijk te bereiken. De belangrijkste conclusie die we over deze groep kunnen trekken, is dat een gebrek aan informatie, mogelijk gecombineerd met desinteresse, de belangrijkste reden is om bij gemeenteraadsverkiezingen ander stemgedrag te vertonen dan bij Tweede Kamerverkiezingen. Wellicht zijn twijfelende kiezers te overtuigen door hen het gevoel te geven dat zij wel voldoende kennis hebben. Daarvoor moet echter ook de drempel van desinteresse worden overwonnen.

Dit onderzoek geeft een extra impuls aan de opkomstbevorderende maatregelen uit het [voorstel](#) die gericht zijn op een jongere doelgroep. Het is een goed idee om *'first-time voters'* te activeren en hen een stemgewoonte te laten ontwikkelen: niet voor niets geven veel respondenten die niet wisten dat er gemeenteraadsverkiezingen aankwamen aan dat ze daarbij wel zouden gaan stemmen. Voor een stemmer hoort stemmen er blijkbaar bij, ook wanneer ze niet weten dat er een verkiezing aankomt. Het is echter ook belangrijk om de aandacht te richten op de groep onder de 35 jaar, omdat deze groep onder onze respondenten minder zeker is over het wel of niet stemmen in maart. Mogelijk kan juist het informeren van deze groep de opkomst in 2026 nog iets verhogen. Het stemmen is voor een deel van hen nieuw, waardoor zij mogelijk een informatieachterstand hebben ten opzichte van oudere leeftijdsgroepen.

Dit exitpollonderzoek kent beperkingen. Om die reden voegen we een bijlage toe met de aanbevelingen voor opkomstbevordering die afkomstig zijn uit een eerder onderzoek naar de opkomst in Haarlemmermeer uit 2022.

3. Bijlage met aanbevelingen opkomstbevordering uit onderzoek 2022

Deze aanbevelingen komen uit het rapport: [Opkomst gemeenteraadsverkiezingen 2022 | Onderzoek Gemeente Haarlemmermeer](#). In dit rapport zijn aanbevelingen uit 2021 overgenomen en aangevuld met resultaten uit 2022.

Aanbevelingen uit 2021:

1. Houd voor een mogelijke opkomstbevorderende campagne rekening met:
 - a. Er zijn verschillende redenen om niet te stemmen, en meerdere redenen kunnen spelen voor één persoon. Wanneer de maatregelen zich richten op kennis en interesse kan een algemene informerende campagne worden opgezet. Wanneer de maatregelen zich richten op politieke redenen om niet te stemmen ligt het voor de hand dat politieke partijen daar een actieve rol in spelen.
 - b. Brede media-aandacht is niet genoeg, een gerichte campagne werkt beter.
 - c. Hoe persoonlijker de campagne, hoe beter. Het beste is van deur-tot-deur gaan en iemand persoonlijk overhalen te komen stemmen. Iemand telefonisch benaderen op een persoonlijke manier is een goede tweede keuze.
 - d. Laat in de campagne zien dat de gemeente beslissingen maakt over onderwerpen die spelen in het persoonlijke leven van de potentiële kiezers, zoals de openbare ruimte, infrastructuur en huisvesting.
 - i. *Aanvulling 2022: Hier aangehaald onderzoek ontkent deze aanbeveling niet, maar problematiseert het wel: het is voor burgers moeilijk om het verantwoordelijke beleidsniveau te koppelen aan hun tevredenheid met beleid. Maar zoals genoemd hoeft dit niet altijd negatief uit te pakken.*
 - e. Als mensen door de meerkernigheid van de gemeente zich moeilijk identificeren met onderwerpen die op gemeentelijk niveau spelen, kunnen onderwerpen *nog* lokaler worden gemaakt door kern/gebieds-specifieke campagne.
 - i. *Wijziging 2022: Waar deze aanbeveling zich impliciet vooral richt op kleinere woonplaatsen is in dit onderzoek duidelijk geworden dat vooral de grotere woonplaatsen: Hoofddorp en Nieuw-Vennep de opkomst drukken. Binnen deze grotere woonplaatsen zijn ook wijken te vinden waar de opkomst lager is dan het gemiddelde van die woonplaatsen. Mogelijk is dan dus een wijkgerichte aanpak (in bijvoorbeeld Graan voor Visch of Getsewoud) naast een woonplaatsgericht aanpak (in bijvoorbeeld Halfweg of Aalsmeerderbrug / Oude Meer) zinvol.*
 - f. Overschat de rol van sociale media niet, Facebook reminders of advertenties werken minder goed dan vaak gedacht. Houd echter toekomstig onderzoek hierover in de gaten.
 - g. Wat voor campagne dan ook: verhoog de blootstelling aan campagnemateriaal.
 - h. Laat zien dat er meer 'speelt' in verkiezingen dan wie de grootste partij is.
 - i. Het organiseren van een verkiezingsevenement is positief voor de opkomst, ook door de media-aandacht die het genereert. Mogelijk is het verbreden van de genodigden, en het meer publiek organiseren van een dergelijk evenement een idee.
 - j. Het opbouwen van een gewoonte om te stemmen bij 'first time voters' is ook voor toekomstige GR zinvol.

2. Op verkiezingsdag: Zorg ervoor dat er voldoende stembureaus zijn, dat de stembureaus duidelijk zijn aangegeven en goed bereikbaar zijn.
3. Evalueer direct na de verkiezingen wat er gebeurd is met de opkomst en hoe effectief de maatregelen waren. Dit onderzoek is – net als voorgaande onderzoeken – geschreven in de aanloop van de komende verkiezingen in plaats van na afloop van de verkiezingen. Daardoor is moeilijker te achterhalen wat er daadwerkelijk gebeurt is.
 - i. *Aanvulling 2022: Ditmaal is het onderzoek niet in aanloop maar na afloop van een verkiezing geschreven, hoewel daardoor diverse aspecten, zoals deze aanbevelingen, overlappen met het onderzoek uit 2021 heeft het wel meerwaarde gehad. Zo kan er in meer detail naar de gebeurtenissen tijdens de verkiezingen worden gekeken en was een andere benadering mogelijk, namelijk die van de straatinterviews direct na de verkiezingen.*
4. Voor de langere termijn:
 - a. In 2017 had de gemeente zo'n 5000 internationale kenniswerkers woonachtig in de gemeente (3.47% van de bevolking). Hoewel niet allen mogen stemmen voor de gemeenteraad, is het aan te raden om te kijken naar hoe de gemeente de groep volwassen internationale 'kenniswerkers' kan aanspreken die dat wel mag.
 - a. *Aanvulling 2022: Dit jaar heeft de gemeente Engelstalige websitepagina's gemaakt en een Engelstalige versie van de verkiezingskrant laten drukken. Deze Engelstalige pagina van de verkiezingskrant stond ook gedrukt in huis aan huis bladen.*
 - b. Probeer met andere groeikerngemeenten te achterhalen wat de mogelijk diepere verklaringen zijn voor de lage opkomst in deze gemeenten. Begin daarbij bijvoorbeeld met kennisdeling, maar wellicht is een gemeenschappelijk onderzoek of een gemeenschappelijke aanpak mogelijk.
 - i. *Aanvulling 2022: In bredere zin is er nu meer landelijke aandacht voor opkomstdaling dan na de verkiezingen in 2018. Dit is ook te zien in het hier aangehaalde landelijke onderzoek van Vollaard et.al. (2022). Voor en samenvatting van dit onderzoek zie bijlage 6.*

